

5301

Հրկ. Գրադարանի Արժեքներ

Զուգընթաց Ստորագրություն

Ե. ԾԻՐԿԱԹԻՆ

ԳԻՃԵՐԱՅԻՆ ՓՍՓՍՈՒՔՆԵՐ

ԿԱՄ

ՀՈԳԻԻ ՅՈՅԶԵՐ

1936

ՏՊ. Կ. ՏՕՆԻԿԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՒԹ

891.99

Ծ-58

L. ...

19 NOV 2011

Ե. ԾԻՐԿԱԹԻՆ

891.99
Ճ-58

ԳԻՃԵՐԱՅԻՆ ՓԱՓԱՍՈՒՔՆԵՐ
ԿԱՄ
ՀՈԳԻԻ ՅՈՅԶԵՐ

1936

ՏՊ. Կ. ՏՕՂԻԿԵԱՆ
ՊԵՅՐՈՒԹ

5309

21.4.1936

14 MAY 2013

35229

206

Անոր՝ որ բովանդակ երազը եղաւ եւ տա-
նապանքի մէջ բարութիւնը սովորեցուց ինծի,
Անոր՝ որ տարփանոյց սիրոյ հուրը արծարծեց
հոգիիս մէջ, անոր զոր ամէն գոյնի մէջ տեսնել,
եւ որուն ձայնը ամէն խառնուրդի մէջ լսել կը
կարծեմ:

50637-65

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Սիրելի Միրկաթին,

Ձեռագիրներիդ ինձ դրկած է, կարդալով երկու խօսք գրելու համար։ Սքե զնահասական երկու խօսք կ'աղերկալեմ, պարտք կը համարեմ իմացնել, թե սխալ դուր բաղխած է։ Որքան Ձեր աշխատանքը մօտ է բանաստեղծութեան, այնքան իմ կարծիքը հեռու է զայն հասարակութեան առջեւ արժեքաւորելու համար։

Մեկ բան կ'արժէ յիշատակել։ Համեստութիւնը չըբնադադոյն յատկութիւնն է գեղեցկութիւններու, որ յաճախ ամենեւնի անոյժ բոյրը կը ցուէ իր շուրջը։ Դու՛ր այդ համեստութենէն ունիք։

*
* *

Կարգացի Ձեր բանաստեղծութիւններու փուլը։ Հոն տեսայ երազը՝ իր բովանդակ հրապոյրովը փռուած, բարութիւններու ամենեւնի տպաւորիչը՝ որ տառապանքի մեջ կը բողբոջի, սիրոյ հուրը՝ ջրդեղուած գոյներու ներբութեամբ ու ձայնի ներդաշնակութեամբ։ Սիրունին վերջալոյսէն եւ աղջիկը պատուհանէն գողունի նայուածքներ կ'ուղղէին, որոնցմէ լոյսի, նայուածքի, վարդի, սիրոյ ու համբոյրի զգիլիչ պատկերներ քաղելով ջանացած էիք վրձնել։ Բանաստեղծական պատկերներու ըստեղծագործութեան յատկութիւնն էր ցոյց կուտայ ան եւ աշխատելու Ձեր կամքը վստահ եմ թէ պիտի զարգացնէ բանաստեղծական կառուցուածքի վարպետութիւնն այլ եւ օր մը գաղթահայ գրականութեան մեջ համեստ անկիւն մ'ալ Ձեզն համար պիտի ապահովէ։

*
* *

Ամենեւնի ուրախալի պարագան այն էր, որ Ձեր «Գործնական մարդու» հաշուող միտքը պարբերաբար ինքզինքն հեռացուցած է շուկայէն ու դրամէն եւ մօտեցուցած մուսաներու աշխարհին, Ձեր հոգին յարաբերութեան մեջ դրած անոնց երազային կեանքին հետ եւ դուք ապրած էք «ոչ գործնական» վայրկեաններ եւ համարձակութիւնն այլ ունեցած էք բուլղրին յանձնելու Ձեր տպաւորութիւնները եւ վերջապէս ձեր քաղկը բանալով զայն մամուլին կուտաք։

Ուստի զնահատելի կը գտնեմ Ձեր համեստութիւնը, Ձեր գտած ու տեսած պատկերներու նոխարութիւնը եւ անոնց դրամէն կլանուելու նման աշխատանքի մը լծուելը վերջ զայն բուլղրին յանձնելու համարձակութիւնը։

Ասկէ աւելի զնահատանք վարպետներու բողբոջ

կը ներփակեմ յաջողութեան

մաղբանքներս

Բ. Կ. Ժամկոչեան

ՎԵՐՋԱԼՈՒՍԱՅԻՆ

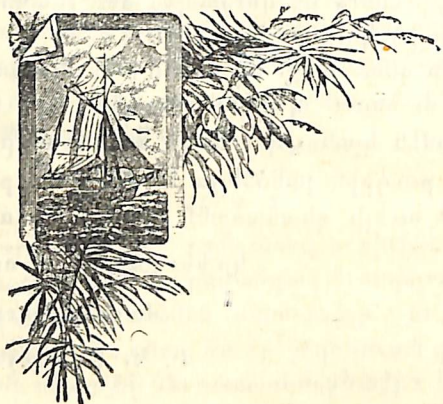
Անու՛ր՝ որ կը սիրեմ

Սիրուն ու քնքուշ երազ մը կիջնայ
Հոգիիս վրայ,
Հրմայքներով լի, քաղցր ու բուրեան
Հովովն իրիկուան:

Շրջանիկ շողեր, ցուքեր անանուն
Դիւթանքով մ'անհուն,
Անուշ, մըտերիմ, կարծես հեռուէն
Ձայներ կը բերեն...

Թէ ինչո՞ւ, ահա, կը թովեն հոգիս՝
Կախարդելով զիս՝
Վերջալուսային ցուքերն այս թաքուն՝
Քրքումով օծուն...

Ա՛խ, երեկոյեան հմայքն ունիս դու՝
Դիւթիչ ու աղու,
Ու այդ գոյներուն մէջ մի առ մի ես
Կը տեսնեմ ըզբեզ...

ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ ՆԱՅՈՂ ԱՂՋԿԱՆ

Ամէն օր այսպէս.

Վերջալոյսի հիւր-վարդ պահուն իրիկուան
 Երբ արեգն իր քրքում վարսերը ժողվէ,
 Յանկարծ լուսեղէն հրեշտակի մը պէս
 Լուսամուտէն դուրս գլուխըդ ծռած,
 Նայուածքով մը գողունի
 Կը նայիս ինծի,
 Ու դէմքիդ վրայ չարաճճի ժպիտ մը կը ծաւալի:
 Գիտե՛մ, աղերսներ ունիս փշող զեփիւռին,
 Օգտալաց սա թռչուններուն,
 Թաղարիդ մէջի բացուող ծաղիկին,
 Ծովուն, ալիքին...
 Սիրտդ ակաղձուն
 Դեռ նոր բողբոջած սիրով մը գողտրիկ,
 Կը բաբախէ անհուն տենչանքով
 Բայց նայուածքները մօրկանդ
 Անգուլթ ու դաժան,
 Ահեղ սոսկումով հողիդ կը լեցնեն.
 Ու դուն վերաւոր վիթի պէս անմեղ՝
 Խորհուրդներու մէջ կ'ընկզմիս մէկէն...

Եկու՛ր, կեանքը անուշ է այստեղ,
 Շատրուանի ցայտքին պէս մաքուր,
 Նայատներու պէս մերկ ու աղուադին.
 Քեզի պիտ երգեմ ծաղիկի երգեր, վարդերու օրօր...
 Այդ սէքդ անմեղ սիրտս կ'արիւնէ,
 Եկու՛ր, ո՛վ աղջիկ,
 Սա ծաղիկներու թաւիչներուն մէջ
 Քեզ հետ այս գիշեր,
 Լուսնին շողերը ըմպենք...
 Եկու՛ր, տատրակի թևերով եկու՛ր...
 Հէքեաթը ոսկի անկէ կ'սկսի...

ՔԵԶ ՏԵՍՆԵԼ ԿՊՈՋԵՍ

Ամէն տառաօտ արշալոյսին հետ,
 Գիշերը փթթող վարդերուն պէս հիւր,
 Շղարշ մը վրայ թոյրով լուսաւետ
 Քեզ տեսնել կ'ուզեմ, մազերդ ցանուցիւր՝
 Քեզ տեսնել կ'ուզեմ մազերդ ցանուցիւր,
 Սև աչերդ անուշ թովչանքով առի,
 Ու երանաւետ վայրկեան մը ապրիլ
 Դէմքովդ մեղանոյշ, տեքովդ աղածրի:

Դէմքովդ մեկանոյշ, տեսքովդ աղածրի,
 Քունի թմբիբը դեռ աղուանշոյլ
 Աչքերէդ մոզիչ տակաւ երբ հոսի,
 Քեզ տեսնել կ'ուզեմ, դէմքըդ իզանոյշ:
 Քեզ տեսնել կ'ուզեմ, դէմքըդ իզանոյշ:
 Ծաղիկներուն մէջ, գոյնին ու բոյրին,
 Նոյնիսկ վարդերուն շաղոտ ու քնքուշ
 Թերթերուն վրան պատկերդ աղուազին:

Մ Ե Ր Թ

Մերթ կը տեսնեմ քեզ
 Կ'անցնիս ու կ'երթաս
 Անծանօթի պէս:
 Մերթ ալ կը տեսնեմ
 Առանձինն ու լուռ
 Աղօթողի պէս
 Տխուր կանգներ ես:
 Ի՞նչ վսեմ գաղտնիք...
 Կ'աղօթե՞ս արդեօք,
 Թէ անէծք բղիխի

Հոգիիդ խորէն...
 Ա՛խ թէ գիտնայի
 Որու հասցէին...
 Ըսէ թէ ինչո՞ւ,
 Երբեմն այսպէս
 Դուն լուռ կը մնաս
 Անծանօթի պէս...

ՀՐԱԻՐ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ

Եկո՛ւր դէպ' ծովափ
 Որ հոգիս բացուի
 Երբ աստղերն իյնան
 Ծովուն մէջ հատ--հատ...
 Արծաթ մակոյկով
 Ես կ'ուզեմ նաւել
 Բացերը, հեռուն,
 Ուր մարդիկ չիկան
 Եւ միջոցն է լուռ:
 Քեզի պիտ պատմեմ
 Երազներս ոսկի

Հոսիւնէն քաղուած
Քու վրադ հիւսուած...

Տենչացուած անուն,
Դու երա՛զ, միսթի՛ք,
Եկո՛ւր դէպ՝ ծովափ
Ծագող լուսնին հետ
Ու նաւենք հեռուն:

Կարօտդ անքուն
Սի՛րտս կը քամէ,
Հողի՛ս կ'արիւնէ:

Եկո՛ւր դէպ՝ ծովափ
Ծագող լուսնին հետ
Որ նաւենք հեռուն...

ՀԱՄԱՅՈՒՆՆԵՐԸ

Համբոյրներ կան՝
Անուշ, աղուոր, գողունի,
Համբոյրներ կան՝
Որոնցմէ թոյն կը ծորի:
Համբոյրներ կան՝
Լուսնի լուսով արծաթուած
Գիշերին մէջ՝
Որ համակ կեանք եմ կարծած:

ՆԱՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մեկամաղձոտ նայուածքներ կան
Որ մոմի պէս կ'սպառեն:
Ու տխրանուշ նայուածքներ կան
Կարծես արցունք կը քամեն:

Կեղծ ու պղտոր նայուածքներ կան,
Որոնք յաւէտ կը սըտեն:
Նայուածքներ կան սև աչքերով
Կը հոսեցնեն սէր աղու...

.

Ամէնքն ալ մէկ են
Կը տոչորեն, կը դերեն...

ՅՈՂԵՐ ԵՍ ԿԵՐԹԱՍ

Սիրեցի ես քեզ սիրով մ'անմեկին,
Հողիս կարդացի էջ առ էջ ամբողջ,
Խօսքերդ դիւթիչ երազներ էին,
Ու սիրտըս համբուն նուիրեցի ողջ:

Խոստացար, ըսիր թէ կը սիրես զիս
 եւ ուրիշ երկինք չունի քու հոգիդ:
 Հաւատացի քեզ. ու իմ իտէալիս
 Քնարիս թելերն աշնպէս հիւսեցի:

Գարնան օրերուն մէջ բուրումնաւէտ
 ես քեզ երգեցի: Գէմքդ իգանոյշ,
 Շուրթերդ կարմիր՝ կակաչներուն հետ,
 Ու բաղեղներուն՝ մաղերդ քնքուշ:

Թողեր ես կ'երթաս ու չես ալ ըսեր
 Խօսք հրաժեշտի... սեղմում մը ձեռքի...
 Գոնէ այսքանը չէի սպասեր...
 —Ճամբադ ծաղիկով, ողջերթս քեզի...

ՍԻՐՈՅ ԶԱՄԲԱՆ

Ճամբան կ'երկարի կ'երթայ զէպի ո՞ւր,
 Զեմ գիտեր բնաւ:
 Գիտեմ կը քալեմ համակերպ ու լուռ
 Տեսչերով ծարաւ...

Սակայն ինչո՞ւ դու մերթ կը չարանաս
 Ախ ինչո՞ւ համար...
 Վերելք է, վերք է, անորոշ ճամբաս
 Քայլերըս մոլար:

Այն օրէն ի՛վեր որ քեզ ճանչցեր եմ
 Դուն ցաւ ես տուեր:
 Թէ քեզ սիրելուս ես մեղաւո՞ր եմ,
 Ի՞նչաւ չեմ գիտեր:

Սակայն կը քալեմ արահետէն ուր
 —Սիրոյ թաքթաքուր—
 Յաւեր, վեշտեր կան բիւրաւոր ու լուռ
 Բայց կեանքն հեշտալուր...

Ինքը փշրեց զայն—Ա՛խ որ սիրտս էր—
 Անմտօրէն, չարօրէն:
 Ու հոգուոյս փռեց
 Վիշտն իր թևերը կապար:

Յաճախ իրեն ըսեր եմ,
 Որ քնարիս հետ չի խաղայ լընտաւ
 Իր քաղցը չարութեամբը պերճ,
 Զի իմ ժպիտս լացն է լռակեաց...

Այսքան եմ ըսեր, ալ ոչի՞նչ, ոչի՞նչ չեմ ըսեր.
 Այս է սոսկալին...
 Ինքը փշրեց զայն—Ա՛խ որ սիրտս էր—
 Անմտօրէն, չարօրէն:

ԳԻՏԷԻ ԱՐԴԷՆ

Գիտէի արդէն պիտ' կարդար ան

Ու չի հասկնար,

Ու յուզումով նետէր զըրուժան

Մէկդի չարաբար:

Շիթ մ'արցունք իյնայ աչքերէն Կուցէ

Այդ թուղթին վրայ ուր

Սէրն է գրուած մասներով բոցէ

Մենակեաց ու լուռ...

Ա՛խ իրեն ըսի շատ հեղ ես,

Հոգին մանուկ էր

Սիրոյ իմաստն անուշ ու վէս

Ըմբռնելու դեռ:

Գիտէի արդէն պիտ' կարդար ան

Ու չի հասկնար

Իմաստ անոր, նետէր զըրուժան

Մէկդի չարաբար...

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ձմեռ օր:

Կը տեղայ ձիւնն հանդարտօրէն

Ու անցորդներ կ'շտապեն:

Փողոցին վրայ պատշգամի մը տակ

Կեցեր եմ տոգոյն.

Փոխանակուելիք բառի մը համար,

— Խօսքի մը սիրոյ—

Այսքան սպասել ու չի կարենալ...

Գա՛ր, գոնէ ան գար

Վա՛նկ մը զրուցեր,

Նոյն իսկ ան ըլլար իր մերժումն ի՞նչ փոյթ...

Արցունքն աչերուս սառեր են ցուրտէն,

Կը ձիւնէ հոգուոյս...

Ա՛խ դու կնոջ սիրտ,

Մերթ բարի այնքան, անսահման,

Ու մերթ սպառող, մաշող...

Ու դեռ կ'շտապեն անցորդներ ընդհատ

Սրտով անտարբեր:

Ո՞վ կընայ կարգալ
Մագաղաթն հոգուոյս
— Սիրոյդ խօսքերը հոն գրչագրուած —
Դարձեր եմ պատին ծածկելու համար
Արցունքն աչքերուս...
Ու ճառագայթներն լոյսերուն առատ
Ճերմակ ձիւնին վրայ բոսորագոյն
Կ'իյնան գերթ արիւն...

ԱՅՍ ԳԻԾԵՐ

Այս գիշեր չէն է հոգիս
Երազներով օրօրուն:
Յոյսեր կը ծաղկին,
Կ'ընծիւղեն աղուոր
Հոսանոյ արծաթեայ
Կաթ լոյսին ներքե,
Ու ճառագայթներ
Հագիւ կ'ողողեն...

Աղուո՛րս, եկուր որ նստինք
Սա որթատունիին

Սարբինային տակ,
Գանգուր մագերով գլուխդ
Դու կուրծքիս թեքէ...
Թո՛ղ որ այն ատեն
Շուրթերուդ բոյրը
Ծրծեմ տարօրէն:
Աղուորս եկո՛ւր,
Բոլորը քուկդ են:

Աչերդ լոյս կուտան,
Կը ճառագայթեն,
Սիրոյ արահետ
Կը բանան ինծի:
Ու քնարիս թելերն կը հիւսուին
Հեքիաթով քուկին...

Աղուո՛րս, եկուր որ ծրծեմ
Բոյրը շուրթերուդ,
Գանգի այս գիշեր չէն է հոգիս
Սիրոյդ երազովն օրօրուն:

ՎՇՏԻ ՔԻՈՋ ՄԸ

Տխրութիւն մ'իւր հեշտանքները կը ծորէ
Դէմքիդ վրայ մեկանոյշ:
Գիտե՛մ, — ծաղիկ կեանքի մը —
Անցնող օրերու կարօտը կուլաս:
Ու մեղեդիներդ
Երգեհոնի վանկերու պէս տխրագին
Կը փշրուին լուսամուտի
Ապակիի կուրծքին:

Քո՛ւյր,

Այդ արցունքներուդ մէջը հեշտալուր
Կը սիրեմ ես քեզ գորովով մ'անհուն:
Ի՛նչ կ'արժեն սրտեր երբ չի գիտեն ցաւի,
Զգալ, զգացնել, վիշտերն հոգիի...
Ի՛նչ կ'արժէ կեանքը թէ որ չըլլան
Ցաւն ու խնժիղը իրարու հիւսուած:
Քանզի արցունքի ներքեւը թաքուն
Կայ ժրպիտը կեանքի,
Ի՛նչ փոյթ,
Ըլլայ ան ցաւոտ երբեմն
Կամ բերկրանքով լի...

ԱՄԷՆ ԱՆԳԱՄ ՈՐ...

Միշտ կը փնտրուեմ այն պահերը գողտրիկ
Սա ծառերուն տակ յուշերով յըզի,
Ու դող մ'անանուն ո՛վ անուշ աղջիկ,
Հոգիիս խորէն սարսուռ մը կ'անցնի:

Կը յիշեմ բոլոր ես երէկներու
Անուշ, մըտերիմ վայրկեաններն ամբողջ.
Կը փնտրեմ իզո՛ւր այն գիշերներու
Դեռ անվարժ տըղու համբոյրըս դողդոջ:

Կարծես թէ մէկէն բան մը հեղասահ
— Շիթ մը արցունքի այտերուս վրայ —
Ձայն մը աղուական, կուգայ կը լսեմ.

Ծառաստանին մէջ դէմքըդ կ'որոնեմ
Սառած ալնարկով: Պատրանք մ'է նորէն.
Կը սարսի յուզուած հոգիս համօրէն...

Կ Ե Ա Ն Ք Ը

Անոր՝ որ տառապեցաւ եւ տառապեցուց

Կեանքը երազ մ'է կ'ըսեն.— Իւրովի
Երազ մ'արփածեմ, հեքիաթ մը բսկի,
Սըլացիկ, քաղցը ու խնծիղով լի,
Երբեմն ցաւոտ, մաշող, ահալի:

Մերթ կուգայ յանկարծ բաղդի հարուած բիրտ,
Կը ցնդին յոյսեր, կը տիրէ լոկ վիշտ.
Համակ ցաւ, արցունք դառն, յուզումնալիբ,
Կեանքը կը դառնայ գեհին մ'անյարիր:

Տառապանքէն վերջ մերթ կ'զգաս համբուն
Կեանք մ'անուշ, գողտրը, խինդերով անհուն.
Անակնկալի կը տեսնես յանկարծ
Կուգայ հրէշը, մէյ մ'ալ մահ կոչուած...

Ու ահա այսպէս կեանքը կը սուրայ:

Փ Ն Տ Ռ Ո Ւ Մ

Աշնանավերջի իրիկուն մը ցուրտ
Այց մ'ըրի կրկին,
Այն բլուրը ուր
Մենք մ'երթայինք մերթ
Թեւանցուկ ու լուռ...
Բաղձացի գտնել քեզ նորէն
Այդ տեղը կախարդ,
Բայց չիկայիր դուն:
Խածնող ու ցուրտ հով մը խենդ
Կուրծս կը ծեծէր,
Մազերս կը ցրուէր,
Կարծես կը քաշէր,
Կ'ուզէի ելլել, վեր, վեր
Բլուրի կողէն
Քեզմով տարօրէն:
Ձէի գիտէր ո՞ւր,
Սակայն կ'ուզէի երթալ
Այսպէս խելագար...
Ամէն տեղ գացի
Ուր որ կ'երթայինք,
Ու քեզ փնտռեցի:
Արեւը գնաց ու մութը իջաւ.
Հոգիս մսեցաւ,

Սիրաբու է տխուր:
 Ետ դարձայ նորէն՝
 Զեռներբա ծալած՝
 Ճամբէս զառիվար:
 ...Ու դեռ կը քալեմ հեւասպառ ու լուռ
 Անարգուածի պէս:
 Լոյսերն վառուած են ալ փողոյներուն
 Կարմիր ու աղփուն:
 Զոյգեր թեւանցուկ
 Կուգան ու կ'երթան,
 Ու մարդիկ ալ հոն
 Կանգնած կը խոկան
 Տըխուր առանձինն՝
 Մայթերուն վըրան:
 Ո՛վ կրնայ սակայն ցաւերն իմանալ,
 Բիւր սրտերու մէջ, հազար վէրքեր կան:
 Ահա գինովներ իմ ճամբուս վըրան...
 Ու ես ալ գինով, կեցեր եմ մոլար,
 Հովը կը ցրուէ մազերս անխնամ...
 Տեսնողը ըսէ խենդ մըն է գուցէ:
 Ո՛վ կը խորհի թէ հոգիս կը քաղուի
 Ու քեզ կը փնտռեմ այս ցուրտ դիշերով,
 Ու լուր կ'սպասեմ անցնող դարձողէն:

ՎԵՐՅԻՇՈՒՄ

Նախամուտ աշնան,
 Դուրսը կ'անձրեւէ
 Յուշիկ, մեղմօրէն:
 Կեցեր եմ նորէն
 Լուռ ու տխրադէմ
 Ու քեզ կը յիշեմ:
 Ու հոգիիս մէջ
 — Թարմ սիրոյ մի էջ —
 Դառն արցունքի
 Ցաւ մը կը ծընի:
 Ինչո՞ւ մերժեցիր
 Դուն անկարեկիր,
 Սրտիս վշտաբեկ
 Համբոյրն բեկ-բեկ...
 Ա՛խ ըսէ՛, ըսէ՛,
 Ոյս ի՞նչ սարսուռ է
 Կուրծս կը կրծէ,
 Սիրտս կը քամէ:
 Ինչո՞ւ կը դողամ
 Հիւլէյէ մ'անգամ:
 Գլխակախ, անկամ,
 Կեցեր եմ կուլամ
 Լուռ ու տխրադէմ:
 Դուրսը կ'անձրեւէ,
 Քամին կը սուլէ,
 Հոգիս կը սարսէ:

ԳՐԱՆԸԴ ՇԵՄՔԻՆ

Ա՛խ սա ցուրտ հովին,
 Չա՛ր հովին,
 Գիշերուայ կէսին
 Կեցեր եմ կրկին
 Դրանդ չէմքին:
 Գիտե՞ս, կը յիշե՞ս
 Երբ օր մը նորէն
 Եկեր էի ես
 Խաւարին, մութին
 Դարձեալ քու չէմքին:
 Միտքէդ իսկ չանցնիր
 Թէ սիրտ մը ցաւոտ,
 Դու սիրով աբբած,
 Խենդեցած տղան,
 Աս ցուրտ հովին,
 Չա՛ր հովին,
 Գիշերուայ կէսին
 Կեցեր է կրկին
 Դրանդ չէմքին...

ԼՈՒՍՆԾԱԳԻՆ

Կաղնիին տակ
 Իր՛կ կուն մը մթնշաղ,
 Երկուքս ալ խենդ
 Միրով մը վայրի,
 Մոռցած ամէն բան
 Ժայռին քովը ձեռք ձեռքի
 Մութին մէջ...
 Չե՛մ մոռնար բրնաւ,
 Ախ ի՛նչ անուշ էր
 Ժայռին քովը, մութին մէջ...
 Քալե՛նք ըսի,
 Տեսնող աչք կայ,
 Սա արահետէն անհետք
 Դէս՝ ծառատանները հեռուն
 Թէ ալ հերիք է...
 Շուրթս շուրթին էր
 Երբ լուսինը կը շառագունէր...

Բնա՛ւ չեմ մոռնար,
 Ախ ի՛նչ անուշ էր
 Լուսնծաղին շուրթ շուրթի
 Դողով, սարսուռով,
 Ժայռին քովը մամոտ,
 Լուսնծաղին երբ ես զինք պաղի...

ՄԱՅԻՍԻ ՎԱՐԴԵՐ...

Մայիսի՛ վարդեր,
Կարմիր սէր-վարդեր
Որ հոգուոյս բացուեր,
Դուք կը թառամիք
Արշալոյսի մ'իսկ:

Կ'իյնան հատ հատ
Ձեր թերթերն գունատ
Հոգուոյս յուսահատ.
Գիշերով ցօղուած
Արցունքով դեռ թաց...

Ալ արցունք չունիմ
Ձեզի մըտերիմ,
Մայիսի՛ վարդեր,
Դուք սրտի վէրքեր...

ՆԱՄԱԿԸ

Կը գրէ ան.— «Տառապանքն է
Միտակարօտ, հաւատա՛ դուն,
Ա՛խ քու սէրըդ որ կը հիւծէ,
Կը քայքայէ էութիւնս ողջ...

Քանի՛ օր է որ կ'սպասեմ
Դու անգուլթ սիրտ, շողի մը գուարթ
Ես ծագելունս Մինչ լուսադէմ
Ի գո՛ւր, ի գո՛ւր կը չարչրկուիմ
Գոցել աչերս քունի կարօտ.
Դուն ես դարձեալ յուշիկ կուգաս
Քայլերովդդ ու վեհերոտ
Խառնել մագերդ տարադնրւած...»

Տողեր կան որ, կը խոցոտեն
Ու կ'արիւնեն հոգիս տըխեղծ,
Եւ բառերն ալ սիրատոհոր
Կը հրկիզեն սիրտս քամուած:

Ու կը նայիմ երկարօրէն
Դեռ նամակին — թուղթ վարդագոյն —
Ուր վիշտ, ցաւ կայ և դողալէն
Կը սեղմեմ զայն կուրծքիս վրայ...

ԾԱՌԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

Իրիկուններն երբ մուլթն իջնէ
Կերթամ հեռու՛, քաղաքէն դուրս
Խաղաղութիւնն որոնելու
Հոգիիս որ հիւանդոտ է:

Ծառերուն տակ երէկուայ յուշ
Ուր ստուերներն խիտ կ'երկարին
Հուանոյ վըճիտ արծաթաթոյր
Հոյսին ներքեւ այնքան անուշ:

Կուգեմ նորէն մտերմանալ
Ու ետ կանչել յուշերս իմին,
Թէն տըխուր դեռ թարմախոց
Ու վերաւոր սէրերս ալ...

Հուանոյ մաղուող շողերուն տակ
Բացակայիս լուռ դէմքն ահա...
Կուգեմ այսպէս փրլիլ, մընալ,
Ծառերուն քով ես զլիսահալ...

Կուգեմ այլեւ ետ չի դառնալ.
Զինք վերկոչել, իրմով ապրիլ,
Երազելով գոցել աչերս
Ծառերուն տակ անգամ մըն ալ...

ՀԱՐՅՈՒՄ

ԱՆՈՐ...

Ուրկէ՞ կուգայ ան,
Թէ սէրն ա՛յս է,
Ըսէ՛, կը մաշէ,
Կը տանջէ այսքան.
Որո՞ւ հարցնել...

Կը դառնամ քեզի սիրտս յոգնաքամ:
Ա՛խ առանց քունի կէս-խուր աչքերով
Տանջանք է այսպէս, հոգի՛ս,
Գիշերն վերջ հունի...
Ուրկէ՞ կուգայ ան,
Թէ սէրն ա՛յս է,
Ըսէ՛, կը տանջէ,
Կը մաշէ այսքան...

ԶԱԶՈՒՄ.

ԻՐԵՆ ԸՍԻ

Ըսի իրեն
Հոգիս վիշա էր,
Ցաւ էր հոգիս,
Ինք մանուկ էր
Ըմբռնելու,
Հասկընալու
Խորունկութիւնն
Թէ իմ սիրոյս:

Ըսի դարձեալ
Մոռնանք զիրար,

Թող վերջանայ
Մեր սէրն այսպէս
Թող այս ըլլայ
Վերջին բաժակն
Մոռացութեան
Ու քաւութեան,
—Ա՛խ դժուար էր,
Հոգիս ցաւ էր,
Մոռնալն Մահ էր...

Ախ զղացի,
Ինչո՞ւ ըսի
Ու ցաւ տուի...

Հոգւոյն զուարթ,
Հոգւոյն շէնշող
Ես վերք բացի
Արիւնեցի.
Ու լացուցի,
Ու կոտորեցի
Սիրաւ բեկ-բեկ...
Արցունքներուն
Մէջ գերագօր
Ա՛յնքան անուշ,
Ա՛յնքան միսթիք
Դարձաւ անի,
Ու սիրեցի,
Ու պաշտեցի,
Սիրաս տուի,
Ալ հասկցայ,
Սէրն իր վսեմ...

Անուշ աղջիկ,
Աղուոր աղջիկ,
Ներէ ինծի:
Ալ հերիք է
Բացուէ՛ հոգուոյս,
Ժպտէ՛ հոգւոյս:

Մէկ ժըպիտիդ
Հոգիս կուտամ
Ու կուրանամ
Կեանքը փարթամ...
Քու ժպիտդ
Հոգւոյս վարդն է,
Նոր աշխարհ մ'է

ԵՐԱԶՆԵՐՈՒՄ

Իջէ՛ք այս գիշեր,
Իջէ՛ք յորդառատ,
Ո՛վ երազներս բարի
Ու ես ըլլամ հիւրընկալ,
Ձեր երիզով լուսաշող
Ըլլամ փարթամ ու հարուստ,
Ըլլամ իշխան,
Ու զարգեմ ու բաշխեմ
Ես անսահման բարութիւն
Որոնք կարօտ են, տենչացող
Պուտ մը գութի...
Որոնց շրթներն այրած են թախանցանքէ
Ու բերանները յոգնած ալ բարութիւն մուրալէ:

Իջէ՛ք, իջէ՛ք այս գիշեր
Ո՛վ երազներս բարի,
Իջէ՛ք շողերուն պէս լուսնի.
Թո՛ղ որ ըլլամ սփոփանք
Պակեղանին ըլլամ ես,
Հիւանդ, տըխեղծ սրտերու
Յոյսի կաթիլ շողացնեմ
Հոգիներուն մէջ անոնց
Որոնք յոգնած են արդէն
Սպասումէ, պատրանքէ.
Որոնք ցաւոտ են, անկար,
Ու յոյսերի մեռած է...

Իջէ՛ք, իջէ՛ք այս գիշեր
Ո՛վ երազներս բարի,
Թող որ ըլլամ անսահման
Ես իշխանը բարութեան....

ՅՈՅԱԽՆ

Ս. յնքան աղուոր մերթ կուգաս,
Չքնաղագեղ հարսի պէս
Հրբապուրիչ, հրմայող,
Կախարդելով ժպտերես...

Ու կը պլլուեմ քշանցքիդ
Թախձանքներով աղեկէդ,
Ու գաս կրկին ժպտալէմ,
Այգաթըթիւ այցելես...

Թախիծ, մորմոք բերելով,
Մութ ու խոժոռ մերթ կուգաս,
Մեռցընելսւ ամէն խանդ
Հոգւոյս մէջը դեռ տըհաս...

Մերթ ալ կուգաս բերելով
Լոկ պատրանքներ հրայրքոտ,
Զուարթ շողին արփաւէտ
Մարելով բոցը տենդոտ:

Ալ չորցած է կաթն հոգւոյս,
Յոյս շողափայլ, պըճլտուն,
Քեզ ունիմ լոկ ապաւէն
Շողի հիւսկով նուաղուն...

Գոնէ հիմա դուն աննենդ
Եկուր ճամբով լուսագէս
Կանանչներով պատառուն,
Բայց չի խաբէս, չի խաբէս...

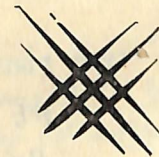
ԵՐԲ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՍ

Պիտի գտնե՞ս զիս.— Հարց մըն է սակայն
Որ սարսուռի մէջ կը պահէ հոգիս—

Քու սիրով արբած, խենթեցած տըղան:
Սհա յուշե՞րը ցաւոս երէկիս:

Ահա բոլորը ինչ որ ես տուեր,
Դուն գիշերներու մտերիմ հոգուոյս,
Միտթիք աչերդ ճանչնալէս ի վեր.
— Չարհարանք ու վիշտ, տառապանք մ'անյոյս...

Գիտե՛մ, լա՛ւ գիտեմ, վերադառնաս պիտ'
Որոնելու գէթ զիս վերջին պահուդ
Քու դառնակսկիծ արցունքով վըճիտ,
Բայց վերջին զիղջը ալ չունի օգուտ:

ՀՐԻԱՏՔ

Հաւատա՛ ինծի
Թէ չեմ ատեր քեզ
Որ զիս մերժեր ես:
Լուռ գիշերն երու,
Լուռ աստղերու տակ
Երգեր կը հիւսեմ տաղեր կը շինեմ
Գովքդ ընելու:

Հաւատա՛ ինծի
Թէ չեմ ատեր քեզ
Որ զիս խաբեր ես:
Իջնող շաղին հետ
Արցունք կը թափեմ
Սիրոյդ թաղարը
Անով թըշեւու...

Հաւատա՛ ինծի
Թէ չեմ ատեր քեզ
Որ զիս ատեր ես:
Արեւածագին ծաղիկ կը ժողվեմ,
Վարդեր կը քաղեմ
Վերադարձի ճամբուդ ցանկելու:

Հաւատա՛ ինծի,
Ես կը հաւատամ
Նոր երազներով
Յոյսերով կանանչ
Քու վերադարձիդ,
Հաւատա՛ ինծի:

ՄԻ ԳԱՐ

Շատ սպասեցի քու վերադարձիդ
Ծաղիկով, բոյրով...
Այդը ցայդ ըրի, գիշերներ վըճիւտ
Յոյսեր սընուցի...

Մանեակներու տեղ քեզ նուիրեցի
Էութիւնս ողջ
Ինչ որ կը կազմէր հարստութիւնս իմին,
Դարձեալ դու չեկար:

Քու վերադարձդ ի գունդ փորձեցի
Հաւատքով մը կուռ.
Սիրտս տուեր եմ աղջկան մ'զեղաչելի,
Այլեւս մի՛ գար:

ՊԶՏԻԿ ԱՂԶԿԱՆ ՄԸ

Անուենն անոր կը հեգեմ
Ի՛նչ փոյթ, ի՛նչ հոգ թէ չիկայ,
Քու գէմքիդ մէջ կը տեսնեմ
Անոր գէմքը բացակայ:

Դէմքիդ վրայ անուշ, հեզ
Պատկերն ունիս իրաւ իր,
Սակայն ի՛նչպէս յայտնել քեզ
Սիրոյս խօսքերը անդիր...

Պատի՛կ աղջիկ, սէրն ինչ է,
Լաւ է որ դուն չի գիտնաս,
— Տառապանք է, կը մաշէ,
Հաւատա՛ դուն խօսքիս այս:

ԳՐԵՐ ԷՐ ԻՆԾԻ

«Սէրը ծաղիկ մ'է, զոր անթա-
ռամ պահելու համար, պէտք է
արցունքով թրջել միշտ...»

Ահա թուղթն այդ,
Նամակ մ'հինցած ու դեղնած,
— Վարդ երազի հին օրերու յիշատակ—
Ձեռքերուս մէջ բռնած դողդողազին
Այս գիշեր,
Կ'ոգեկոչեմ սէրն երէկի տրամանուշ,
Եւ պատկերն իր այնքան սիրուած տեսնացուած
Կը մօտեցնեմ չրթունքիս...

Կ'ատեմ բոլոր մարդիկն այն,
Կ'ատեմ բոլորն ես զանոնք
Որք ոխակալ են, քենոտ,
Եւ որ ունին
Չարանախանձ աչքերով
Մերթ թունալից ժպիտներ,
Նոյնիսկ ըլլան յորջորջուած
Մըտերիմներ ալ բարի...
Կ'ատե՛մ, կ'ատե՛մ ես զանոնք
Որք քանդեցին խորանը սուրբ վառ սիրոյս
Եւ դարձուցին տառապանքի զիս շիրիմ...

Ահա գրբիչն ալ,

Զոր նուիրեց այն ինծի

Ամանորի տօնի մը

Երագներով հրավառ,

Ու ուզեց որ ես երգեմ

Սիրոյ երգեր խանդավառ,

Առանց երբեք գիտնալու

Թէ օր մը

Պիտի երգեմ ես անով տառապանքը

Ա՛յնքան քաղցր, ա՛յնքան սիրուած իր ան-

ւան...

Գրեր էր ինծի.—

«Պահելու համար սէրը անթառամ

Պէտք է արցունքով թրջել միշտ ...»

ԱՄԵՆ ԳԱՐՈՒՆԻ

Ամէն գարունի ես այս օրերուն

Կը յիշեմ քեզ

Ու այն պահերուն՝ երբ դրասագներ

Կուտայիր ինձ ...

Օր մըն ալ բերիւ ծաղիկներ կարմիր

Կանանչ տերեւով

Կոկոններ, վարդեր դուն բուրումնաւէտ

Երագով մ'անուշ,

Մատներովդ գիրգ զանոնք մի առ մի

Ու զեակեցիր

Գեղօրի մը մէջ սիրով տրոփուն

Ու լուռ հեռացար:

Ա՛խ, չըսիր սակայն թէ պիտի դառնա՞ս

Ծաղիկով դարձեալ

Պահելու համար գեղօրն կաթողին

— Նիւթը սրբազան:

Այն հին օրերուն, քաղցր յուշերու

Պատրանքով կապրիմ,

Սպասելով միշտ նոյն մանուկ սիրոյն

Դեռ վերադարձին

ԴՈՒՌ ԴՐԱՅԻ ԵՆՔ ՀԻՄԱ

Դուռ դրացի ենք հիմա,
Մըտերիմներ կարծես թէ:
Մթնշաղին՝ շատ կանուխ՝
Դեռ աստղերը չի մարած,
Դու մայթ մագերը խռիւ
Միշտ կը գտնեմ զինք զարթնած:
Միշտ կը բաղխին աչքերուս
Տըտում աչքերը թախծոտ:
Դէմքին վրայ կը տեսնեմ
Տառապանքներ բողբոջող...

Ես ալ նոյնն եմ, իրեն պէս:
Մարդիկ օտար են ամբողջ,
Օտար հոգւոյս ցաւերուն:
Ես միշտ գինով եմ արդէն
Վիշտերուս հետ առանձին:
Գլանիկիս բարձրացող
Թուխ ծուխին մէջ կը գտնեմ
Կամ գաւաթի մ' փրփուրին,
Լուռ սփոփանքներս իմին:
— Վըշտի ծուխն է բարձրացող
Հետքը ձրգած հոգիիս:

Դուռ դրացի ենք հիմա,
Մեր հոգիները ընտել
Ցաւին, վըշտին, արցունքին:
Կը հարցնեմ թէ. — Ինչո՞ւ
Վարդերն անոք կը մեռնին,
Ու ծաղիկները ծարաւ
Թաղարիդ մէջ կը թօշնին
Ըսէ՛ թէ ինչո՞ւ:
Թող արցունքներդ ըլլան, կ'ըսեմ,
Ըլլան երաշտ թուփերուն
Գիշերուան ցօղը փալփուռն:
Կըսէ ինծի թէ. — «Արցունքներս չոր-
ցած են...»
«Հոս մօ'տ եկուր, կըսեմ իրեն,
Տե'ս, իմիններս ալ չոր են»:

Դուռ դրացի ենք հիմա,
Մեր հոգիները ընտել
Ցաւին, վըշտին, լոռթեան...:

ՄՐԱՓԻՍ ՄԷՋ

Մրափիս մէջ կը տեսնեմ քեզ
Որ կուգաս գեղարքենի հասակով.
Ճերմակներու մէջ սնդուս...:
Բոցէ համբոյր կը բաղձաս:
Կ'զգամ հրայրքը կուրծքիդ
Ու կ'երկարեմ շրթներս քեզ
Եւ դուն ալ քուկիւններդ խկոյն:
Չորցած շրթներ սիրածարաւ սրտերու
Պինդ կը փարին, կը փաթթուին իրարու...
Ու նայուածքներ դիւրահալ
Իրարու մէջ կը մեռնին...

Ձեռն պատմէր թէ ի՞նչպէս
Եկար խցիկս հեռաւոր,
Հըպարտութիւնդ ի՞նչպէս
Թողուց բաղխել դռներս աղքատ:
Կը տեսնեմ լոկ ժըպիտ մը
Դէմքիդ վրայ դիւրաբողբ
Ու աչքերուդ մէջ արցունք...
Խենդի մը պէս կ'արթննամ
Մրափիս մէջ դեռ գինով
Ու կը նայիմ որ չիկաս:

Թող աչքերը չի' խաբեն
Ու շրթները չի' ստեն,
Ա'խ չի' ստեն, չի' ստեն...:

ԱՆ ՄԻ ՊԵՆԱՐ ՃԱՄԱՌԻՍ ՄԷՋ

... Դեռ կը կենաս ճամբուս մէջ,
Կ'ուզես նորէն դարպասել
Հոգիս ու սիրտս կարթել:
Թէ որ օր մը բաղձացի
Ծծել նեկտարը շուրթիդ,
Աչերուդ գեղն երգեցի,
Սակայն տարիքն էր անի
Դեռ սիրոյ թարմ, հրատենչ,
Ուր ամէն շիւղ գոյն մըն էր,
Ու ամէն ծիւ վարդ, ծաղիկ:
Կեանքը երազ էր ամբողջ,
Սէրը տիրող, կախարդիչ
Ու շողերը կը ցաթէր
Ամէն վանկի, խօսքի մէջ,
Հիմա նոյնն եմ, նոյնն ես դու,
Սակայն տենչերը փոխուած:
Ալ ծաղիկի, ծնծղայի,
Հոգիս անփոյթ է հիմա...
Ալ մի' կենար ճամբուս մէջ,
Թող որ վերնայ շղթան պիւրկ,
— Սիրոյ կապանքն ամբասիր —
Կուզեմ անցնի, դեռ առաջ
Երազներուս արշաւին...

ԳԻՃԵՐԱՅԻՆ ՓՍՓՍՈՒՔՆԵՐ

Կ'իջնայ ան.— Գիշերն հսկայ յուլօրէն—
 Խաղաղութիւն մ'անսահման
 Միջոցին մէջ իր թեւերը կը փռէ:
 Ճերմակ խուրձեր լուսինէն
 Ու աստղերէն ճաճանչներ
 Երկինքէն վար կը ծորին:
 Համբոյրները լուսեղէն չորսդին
 Իրերն ամբողջ կ'ողոզեն:
 Գիծերն հիմա յուշերուս
 Իրարու քով կ'ստուերուն.
 Ճամբան անոնց կ'եզերուի
 Մերթ շիթերով արցունքի...
 Ձի կայ փշուր մը գութի,
 Նշոյլն երգի մը զուարթ...
 Ու շարանը կ'երկարի...
 Ծովը հեռուն կը տքայ
 —Դարաւոր երգն անմեկին,—
 Ծառերն անդին կ'երերան:
 Խարշափնէ՛ր կան անիմաց,
 Ծաղիկներու սարսուռներ
 Որ ցօղին տակ կը հեւան...
 —Թերեւս ըլլան արցունքներ
 Կոյսի մ'աղու աչքերէն,
 Եւ կամ սրտէ մը թախծոտ

Շողիացած կաթիլներ:
 Գիշերը...
 Խաւար ըլլայ թէ պայծառ,
 Ես կը սիրեմ սիրտս բանալ
 Անոր առջեւ լայնօրէն:
 Մերթ կ'արտասուեմ տղու պէս,
 Մերթ կը ժպտիմ լացին հետ...
 Բայց ան գիտէ հմայել
 Ու գաղտնիքները պահել...:

Մինչ այն կ'իջնայ, կը լսեմ,
 Փսփսուք կայ ամէն կողմ,
 Փսփսուքներ անհատնում
 Գիշերին մէջ գաղտնասաց:
 — Օ՛ր իմ հողիս գիրք մըն է,
 Գիրք մ'անգիր
 Գիշերներէն փրցուած:

* * *

Փսփսուքներն այս անհուն
 Խորհրդաւոր ու մթին,
 Հողիս իրենց կը կարթեն
 Նոյն իսկ ըլլան ցաւագին
 Հեծկտուքներ, մրմունջներ,
 Փսփսուքներն այդ անուշ,
 Փսփսուքները գաղտնի
 Ես կը սիրեմ ցայգային:

Դողգեղագին, մատերս հազիւ հպելով
կը բանամ զայն յուզումով մը տարօրէն
Ու կը հայիմ թախծալից...
Դէմքեր անուշ ու ժպտուն,
Ու պաղատող նայուածքներ...
Բարկ բուրումով
Դեղնած, չորցած տերեւներ,
Թուղթեր ճերմակ գորշացած
Սւրճակուած տառերով,
Եւ դեռ իրեր
Որք թախծանքներ ու աղերսներ ունին խոր:
Ու դեռ սէրեր չունի մ'հազիւ
Հազիւ ծաղկած ժպիտներ,
Արշալոյսէ վերջալոյս հազիւ ապրած
Քովքովիութիւն մը վաղանցուկ...
Դեռ գաղտնիքներ չի գրուցուած, չի խօսուած
Երազներու աշխարհ մը,
Որոնք հին հին սէրերու
Դարձեալ հոգւոյս ծալքերը
Ծաղկաստանին կը բանան...
Յիշատակներ, ի՞նչ փոյթ թէ օր մը հրճուեցուցին
Մերթ ալ լացին ու լացուցին դառնօրէն,
Նոյնիսկ ըլլան պատրանքներ
Զոր խոստումներ սրտաբեկ,

Ես կը սիրեմ զանոնք դեռ:
Սակայն՝ կ'զգամ հիմա դարձեալ
Թէ արցունքներ ուղիօրէն
Այտերս այրած կը թըլեն:
Արդեօք ինչո՞ւ, չե՞մ գիտեր,
Յուշերն այսքան կը տանջեն,
Ու երէկն անանուն
Բան մ'ունի միշտ շղթայող:
Կ'ուզեմ մոռնալ ու ատել
Եւ բոցերու մէջ այրել սա բոլորը
Եւ չի թողուլ շիւղ մ'իսկ:
Ի զո՞ւր ձեռքս կ'երկարեմ,
Ինչո՞ւ արդեօք չեմ կրնար...
Կ'ուզեմ մոռնալ, այո',
Ինչ որ երէկ սիրեցի,
Ինչ որ երէկը տուաւ ինձ,
Մոռնա՛լ հինը,
Ու մտածել թէ չիկան
Եւ չեն ապրած բընաւին:
Ա՛խ, մոռնա՛լ, մոռնա՛լ,
Այն ամենը ցաւոտ
Որոնք ծնունդ են առեր
Կեանքի ցրտին մատեանէն
Ու ապրիլ կեանքը անփոյթ
Մանուկի պէս, խենթի պէս,
Զի գիտեմ ինչո՞ւ չեմ կրնար...

Հոս է ան դեռ,
Մատներու տակ:
Հին օրերու երազներով թաթառուն
Հուսկ անգամ մ'ալ կը նայիմ
Ու կը սեղմեմ շրթունքիս...

ՅՈՒՇԵՐ

Սիրտս վերաւոր ու տրամաթախիծ,
Հոգիս այս գիշեր թափառկոտ, նուաղ,
Տարտամ անստոյգ խոկումներու մէջ
Կը փնտռեմ մեկնող անուրջները վաղ...

Նայիլ երէկուայ յուշերուն դեռ թարմ
— Թախիծ ու խաբկանք —, քիչ մը արիւնիլ,
Ու այսօրուայ խոր ցաւը երգել,
Ու սուղուիլ վաղուայ երազին մէջ բիլ...

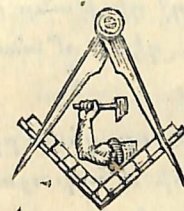
Սա պատկերը որ աչքերուս առջեւ
Այնքան խօլաբար կը մըրկէ գիս,
Սա իրերը որ շա՛տ մտերմօրէն
Լացող աղերս մը ունին հոգիիս:

Կը տենչամ մոռնա՛լ, մոռնա՛լ բոլորը...
Ու ինչո՞ւ ցաւիլ, եւ ինչո՞ւ համար

Բնա՛ւ չեմ գիտեր, ցաւ մը սրտէս ներս
Կը խուժէ թաքուն անզգալաբար:

*
* *

Յաւիլ, արտասուել, մինակ, առանձին,
Ու հպատակիլ նսեհին դժկամ,
Հատնիլ, սպառիլ, չի յայտնել բնաւ
Նոյնիսկ մտերիմ սրտի մը անգամ:

ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ԾԱՂԻԿՆԵՐԸ

...Սենեակ վերադարձին սեղանիս վրայ գրտայ գեղեցիկ գեղորի մը մէջ գետեղուած ծաղիկներ: Մանիշակներ, վարդեր, շուշաններ: Քարտ մը գրուած. «Լա՛ւ նայէ, ծաղիկներուն մէջ զիս պիտի տեսնես:»

Արդարեւ երրորդութիւն մը, երեք խորհրդաւորութիւններ ունիմ: Անմեղութեան, Համեստութեան ու Սիրոյ նշան: Քնքուշ բանաստեղծութիւններ, կնոջական փափուկ զգացողութիւն, չարածճի մտածելակերպ:

Կը նայիմ գեղօրին երկարօրէն: Ափսո՛ս որ քանի մ'օրուայ կեանքէն յետոյ պիտի թառամին, պիտի թօշնին անոնք: Կը խորհիմ պահ մը: Ի՞նչպէս չպրտել զանոնք եւ ոտքերու կոխան ընել:

* *

Քարտը ձեռքիս մէջ՝ դարձեալ կը նայիմ ծաղիկներուն: Ամբողջ գիւթանք մ'է: Դէմք մը կ'ուրաւանայ հոն ինծի. դէմք մ'անուշ, քաղցրաժպիտ:

* *

Պիտ' ըզնայի, որ դուն ըլլայիր անգաղանապահ. բանաստեղծի մ'հոգւոյն պէս բաց ըլլային հոգւոյդ ծալքերը և ես կարողանայի կարգալզանոնք: Դուն ըլլայիր անմեղ շուշան՝ և սէրդ քնքուշ վարդերու պէս, մանիշակներ դարգարէին գեղոյդ ածունեքը: Դուն ըլլայիր սիրոյս աստուածը եւ ես պաշտէի քեզ...

ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պիտի դա՛ս, չէ՞: Հին սէրերով ու հին ճամբայէն եկող մութ ու խաւար գիշերով, ծամերդ խորի: Ո՛չ որ տեսնէ քեզ ու իմանայ հետքդ: Այծեամներու կճղակներուն պէս թեթեւ ըլլան անոնք, հեռո՛ւ չարաբաղձ ու չարանախանձ աչքերէ, ա՛յնպէս մը գաղտնի, հայրիկէդ ու մայրիկէդ ալ ծածուկ, նոյնիսկ դուն ինքդ չիմանաս թէ ի՞նչպէս եկար:

Լա՛ւ յիշէ, գիտես արդէն... Մութ ու խաւար գիշերով, պուրակին եզերքը, մշտադաւար ու հաստաբուն մայրիկին տակ, ժայռին քով ուր յիշատակի մը նշանը գծադրած ենք... Ո՛չ մէկ երկիւղ, չէ՞ որ Աստուած սէր է, ու սէրը աստուած:

Հուսնոյ առաջին քթթումին. երբ անոր կարմիր սկաւառակը իյնայ առուակին մէջ, գլուխդ ծունկերուս վրայ հանգչեցուցած քեզի պիտի պատմեմ զրուագ մը, սիրոյ հեքեաթ մը, որ չես գիտեր դեռ ու բնաւ չես լսած:

Աղուո՛րս, լա՛ւ յիշէ, մութ ու խաւար գիշերով եկուր, պուրակին եզերքը, ա՛յնպէս մը գաղտնի...:

Պիտի քալինք մինչեւ բրգաձեւ մայրիներու ստորոտը ու պիտի նստինք թխագոյն ժայռին վըրայ ծունգ ծունգի: Պիտի լսենք թռչուններու գեղգեղանքը, որոնց թռիչքներէն ասեղնաձև տերեւներ պիտի իյնան գոգերնիս, փչող մեղմ գեփիւռին հետ պիտի շնչենք մազտաքէի տնուշահոտ բուրմունքը: Գլուխս պիտի հանգչեցնեմ կուրծքիդ վրայ լսելու համար սրտիդ սիրոյ տրոփելները: ...Ու մենք պիտի երազենք, պիտի երազենք ու հեքեաթներ պատմենք իրարու:

Ո՛հ աղուորս, ի՞նչ գերակայ պիտի ըլլայ պահը ու վսեմ:

ՍԻՐԱՅԻՆ ԲԱՂՁԱՆՔՆԵՐ

Մի՛ գար: Չեմ բաղձար որ չըթնորդ երկուրեւ ինծի: Եթէ թոյլ տաս որ մազերդ շոյիմ, կամ շեշտակի նայուածքներդ մխրճելին աչքերուս մէջ այսչափը կը բաւէ: Կ'ուզեմ սիրոյս մէջ անկեղծ ըլլալ:

Տառապէ՛ լուռ ու անշշուկ: Մէջդ պահէ լոկ սիրտդ զալարող սիրոյ մրմունջները: Քաղցր, միեւնոյն ժամանակ գառն է տառապանքը սիրոյ մէջ:

Կ'ուզեմ որ մեր սէրը անկեղծ մնայ ու դուն բա՛րձը ըլլաս միշտ: Չի տարակուսիս, քեզ շատ սիրելուս համար է կ'ըսեմ այս խօսքերը:

Սոխակը՝ գիշերը կը հիւսէ իր երգը. վարդերը՝ գիշերը կ'երկնեն իրենց կարմիրը...: Համայն ծաղիկները իրենց լանջքն ու շաղոտ թերթիկները կը լանան արեւի հեռաւոր եւ առաջին ճաճանչներուն: Գիշերը կը տառապէին, հիմա կը հրճուին:

Կ'ուզեմ որ տառապելէդ վերջ ժպտիս ինծի, նոյն ի՛սկ արցունքներուդ մէջէն: Չեմ սիրեր միապաղաղ: Կ'ուզեմ մերթ փոթորկալից ծովու եւ լիճի մը վէտվէտուն մակերեսին պէս ըլլայ ան: Առանց տառապանքի սէրը կեղծ է: Կ'ուզեմ որ տառապիս եւ տառապեցնես, լաս եւ լացնես, ժպտիս եւ ժպտեցնես:

Սակայն կ'ուզեմ որ լոկ հեռուէն ժպտինք իրարու: Մեր սէրը ըլլայ պղատոնական ու մընանք խէշալ սիրողներ:

Պիտի կրնա՞ս սակայն խոստումդ պահել թէ պիտ զարպասես ուրիշներու ալ, ի ցի՛ւր թէ: Սակայն ո՛վ գիտէ, թերեւս, որովհետեւ սրտերը վարագուրուած խաւար գիշերներու կը նմանին:

Սրտիդ վկայութեամբ անկեղծ բառ մը, «կը սիրեմ քեզ» ը կը բաւէ:

ԱՌ ԱՇՈՒՆ

Աշո՛ւն, կապարի պէս թանձր ու տխրաբոյր
կ'իջնաս հոգւոյս վրայ բերելով մղձաւանջն ու
սարսուռը ձմեռուան: Թափուր է ծաղկաստանը
ուր կ'երթայի մերթ սիրոյ մեղեգին երգելու ու
աւաչն հիւսելու: Ահա բոլոր այն տերէնները՝ ու
րոնց կանանչութեան ա՛յնքան կը գուրգուրայի և
կը վախճայի մատերս հպելու՝ դեղնած ու աղաւ
ղուն, հովէն տարուբեր կը փշրուին ոտքերու տակ:

Աշո՛ւն, այս իրիկուն լերկ ամայութիւն,
դուն հոգւոյս թախիժ, մորմոք կը բերես: Խօս
քեր կան շուրթերուս վրայ սառած:

* *

Քեզ կը փնտռեմ ի գո՛ւր, ո՛վ տարփանոյշ
սէր, որ բարութիւն քամես շուրթերուս: Գոնէ
դուն հասկնաս դեռ չըսուած ո չի գրուած բառե
րը սրտիս:

Աշո՛ւն, այս իրիկուն դուն հոգւոյս աւեր,
մահ կը բերես...

* *

Սա իրիկունը աշնան կ'ուզեմ որ դուն մօ...
տըս ըլլաս, ու բարութիւն, բարութիւն ծորի
անսաման, որ պարտէզը յոյսիս կանաչի: Կ'ու
զեմ մօտս ըլլաս, ցաւերս, վիշտերս հասկնաս ու
գուրգուրաս...

Ա՛խ աս երեկոյեան աշնան կ'ուզեմ որ դուն
մօտս ըլլաս, բայց բարի ըլլաս...

ԻՐԻ ԹԷ ԳՈՒ ՄԱՋԵՐԴ ԸԼԼԱՑԻՆ ԱՆՈՆՔ...

Գիշերուայ հանդարտ ու լուռ սա պահուն
որ միայն ծղրիթները իրենց միանուագ երգով
միջոցին անդորրութիւնը կը վրդովեն, ձեռքս ծը
նօտիս, քու վրագ կը խորհմ:

Լուսինը կը բարձրանայ հորիզոնին վրայ: Կը
մօտենամ պատուհանիս երկիւղածօրէն ու ծնկա
չոք, ու կուզեմ դրաւանգել սեղանիս վրայ տար
տղնուած պատուհանէն ներս սպրդող ճառագայթ
ները իբր թէ քու մագիւղը ըլլային անոնք: Կար
ծես ան մտերմօրէն կը ժպտի: Քեզ կը տեսնեմ
անոր մէջ, ու հոգիս կը չէննայ: Կ'ուզեմ վե
րանալ, վերանալ ծծել լոյսը կաթոգին խելայե
ղօրէն, խենդօրէն:

Ի՛նչ անուշ է երկնակամարի ծաւին լուսնի
կաթնաթոյր սկաւառակով: Կ'ուզեմ հոգիովս
բովանդակ նաւել անոր մէջ, զի աչերդ երկինք
ներ են ու բիբերդ լուսին:

Հիմա, սա մտերիմ գիշերուայ մէջ քեզ քովս
ունենալու անհուն բաղձանքն ու պատրանքը ու
նիմ, մագիւղող գանգուրները մատներուս տակ
այսպէս, բերան բերնի, շուրթ շուրթի, ժամեր
շարունակ քարացած մնալ ու սպասել մինչեւ
որ հասկնաս հոգիիս սիրոյ բառերն անմեկին:

Կը մօտենամ պատուհանիս ու կը փնտռեմ
քիչ մ'առաջուայ սեղանիս վրայ տարտղնուած լուս
նի շողերը, իբր թէ քու մագիւղը ըլլային անոնք...

ԳՍՐՆԱՆ ՎԵՐՑԻՇՈՒՄ

Յիշեցի դալարագեղ գարունը, ապրիլեան գուարթ ու շէնշող օրերը, երբ իրիկունները դաշտ կ'երթայինք թեւանցուկ: Դաշտը ծածկուած կ'ըլլար կարմիր ու դեղին կակաչներով, ապրիմ մեռնիմներով և գոյնզգոյն ծաղիկներով: Աղբիւրի ոսկեղէն գլգլիւն կը խառնուէր ճիտերու անուշ ճռռողիւնը, հեռուէն կը բառաչէին ոչխարները ու կը լսուէր հովիւին մեղմօրօք սրինգը:

Կը յիշեմ այն օրը — Կիրակնամուտ թերեւս — բլուրի կողին, մայրիին տակ նստած սքանչանալով կը դիտէինք վերջալոյսին պահերը, քրքում ոսկի ու կարմիր ընդելու գուած երանգները: Կ'ոսկեզօծուէր թուփերով եղերուած ոլորտապտոյտ վայրէջք արահետը: Հոգիները կ'օրօրուէին սիրոյ հաշիշով, թեւ կ'առնէին վարդագոյն երազները: Մինչ կ'իջնէր թխագոյն գիշերը, կ'ընդլայնուէր շառագունումը հորիզոնին ու լուսինը ծառաստաններու մէջէն կը բարձրացներ իր անուշ սիւուէթը: Չէինք ուզեր բաժնուիլ դաշտէն ու սէր կը փսփսայինք իրարու...:

Ձի կաս դուն, չիկայ խանդավառող սիրոյ պարիկը, և այս բոլորը կը պատմեն, կը խօսին կը յիշեցնեն ինծի թովչանքով լեցուն ծաղիկները:

*
* *

Հիմա կը խոկամ առանձինս: Վաղը դարձեալ պիտի դայ դալարագեղ գարունը, ապրիլեան

գուարթ ու շէնշող իրիկունները դարձեալ պիտի գան, պիտի երգեն ծիծեռնակն ու սարեակը, դուն պիտի տեսնես այս բոլորը, պիտի խորհրդածես: Պիտի յիշես զիս որ չի կամ, և կամաւա՞ղ, պիտի մոռնաս նոյն իսկ յիշել. ահա այս է սոսկալին:

ԱՌԱՆՅ ՔԵՉ

Տե՛ս, առանց քեզ աղքատ ու թափառական է հոգիս, խղճա՛ ինծի և վերադարձի՛ր:

Մինակ եմ այս գիշեր: Հովը սանձարձակ կը ծեծէ պատուհանիս փեղկերը երկիւղի սարսուռը պտտցնելով հոգիս մէջ: Հատած է լամբարիս իւղը ու պատրոյզը ի գուր կը մխայ: Որուն փոխարէն դեղնագոյն վտիտ մոմ մը տալողնուած սեղանիս մէկ անկիւնը հազիւ կը պլպլայ, ու եզերքներէն հոսող ճարպը և ճարձատիւնը հոգիս կը ջղայնացնեն: Կարծես կու լայ ան իր հատնումի ցաւով, կը հեկեկայ և կը մաշուի սրտիս մէջ:

Հիմա, մոմին հետ յոյսերուս թերթերը կը թօշնին ու փետրատուին, ու դառն հառաչանքներուս հետ արցունքներս կը հալին աչքերէս լար:

Մինչ մոմը իր հոգեվարքը կ'ապրի, ու ես, մութին մէջ, ի զո՞ւր կը դառնամ մահի՛ճիս վրայ տքնելով գոցել աչքիս...:

Խղճա՛ ինծի, վերադարձի՛ր, առանց քեզ աղքատ ու թափառական է հոգիս...:

ԶՂՁՈՒՄԸ

Ատենէ մ'իվ.ր ո՛չ մէկ բառ չ'ոխանալած էինք իրարու հետ: Սակայն յաճախ կը հանդիպէինք ու կ'անցնէինք իրարու մօտէն անծանօթ-ներու պէս, լուի մատնող ու զաղտնի ակնարկ մը ձգելով: Կ'ամչնայինք: Պարզ է պատմութիւնը. քննադատ էինք: Օր մը մերժած էր այն ծաղկե-փունջը որ իրեն ուզած էի նուիրել: Ահա բոլորը:

Երէկ ծաղիկներ զրկեր էր ինծի այն սեւաշ-ւի փոքրիկ տղուն հետ (մեր սիրոյն զօդիչը) երկ-տողով մը միասին: Գրեր էր. «Մասնաւոր քեզ համար հաւաքեցի, գիտեմ թէ շատ կը սիրես զանոնք... լաւ խնամէ, և նայէ որ չուտ չի թա-ռամին...»

Դաշտի ծաղիկներ էին անոնք. կակաչներ, նարգիսներ, ապրիմ մեռնիմներ և վերջապէս այ-լազան ծաղիկներու զունագեղ ու աղուոր դրա-սագ մը: Ինչե՛ր յիշեցի, հի՛ն սէրեր, հի՛ն վէրքեր...

Անշուշտ ինծի գերագոյն հաճոյք մը պատ-ճառելու համար էր ո՞ր ըրած էր այս անակնկա-լը: Ի՛նչպէս ալ կարողացեր եմ թափանցել հոգե-բանութեանս թէ այդ վայրի, խոպան բուսակա-նութեան ծաղիկները աւելի կը սիրէի քան ձեռ-քով խնամուածներն ու հոգացուածները, չէ՞ որ անոնք նման էին խենթ ու ազատ սիրոյ մը...»

Հո՛ս ևն անոնք հիմա, ծաղլամանիս մէջ, զոր ակնապիշ կը շիտեմ: Վերապրումներ զուարթ ու տխուր: Հին սիրոյ մը հին ուխտը կը կարգամ հոն հիմա աւերակ ու մոխիր դարձած: Արցունքի կաթիլներ կան անոնց թերթերուն վրայ:

Կրկին կը նայիմ, անոնք դեռ չի յայտնուած զաղտնի բան մը կը խօսին հոգիիս: Զղջում մըն է այն, բայց...

Կ Ա Ր Օ Տ

Կ'զգամ որ ամէն օր հեռաւոր կարօտդ սիր-տըս կը մաշէ, կը հիւծէ:

Գալուդ կ'սպասեմ: Իբրեւ թէ պիտի գաս: Եկո՛ւր որ վերադարձիդ տօնը տօնեմ: Ծաղիկնե-րը որ երկար ատենէ ի վեր կը խնամէի, ահա քեզ համար պատրաստեր եմ: Այս է բոլոր հա-րստութիւնս բոյլ հրճուանքի և կաթիլ մ'արցուն-քի հետ...

Յուշիկ բան մը կը սլտնայ, կը հեռանայ...:

Ըսէ՛, ի՞նչ է ան որ հոգիիս սարսուռ կ'ազ-դէ: Վախնամ ըլլայ ան դրուժան սէրը:

Բան մը կ'արտաթորի հոգիէս, անծանօթ ու թաքուն բան մը կը մաշէ, կը տանջէ զիս:

Ո՛հ աղուորս, տարփանոյշ սիրոյդ հեռաւոր կարօտն է ան:

ՔԵԶ ՀԱՄԱՐ

Կը մօտենամ պատուհանիդ զգոյշ, քեզ տեսնելու պատրանքով, ինչպէս սովորեմ ընել միշտ, երբ դուն կ'երթաս նիրհելու անուրջի թեւերուն վրայ:

Մերթ ալ կուգամ նայելու դրանդ բանալիի ծակէն...: Այսօր թափուր է տնակդ սակայն:

Աչքերդ տառապանքի գիշերներ են, նայուածքներուդ տակ վարդերն իսկ կը կքին:

Դուն բոլորովին անծանօթ ու անմեղ ես այս սիրոյն. ես մեղաւոր եմ:

Կը նայիմ չորսդիս: Ի զո՛ւր կը փնտռեմ քեզ: Չի կաս դուն.

Մութին մէջ, պատուհանիդ քով, դող սրբտով կ'սպասեմ քու գալուդ, քեզ տեսնելու համար:

Սիրոյ պատմութիւն մը

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ՍԿՍԱԻ

Այսօրուայ պէս գարնան օր մըն էր արեւոտ ու շէնշող, կակաչներն ու ապրիմ-մեռնիմները դեռ նոր էին բացուէր, նշենիները դեռ նոր էին զարդարէր իրենց լեւի ճիւղերը ձիւնասալի-տակ ծաղիկներով, արշալոյսին էր, երբ ծնողքէն գաղտնի դաշտ գացինք ծաղիկներ հաւաքելու:

Երագի օրեր էին:

Ա՛խ, գարնան օր մըն էր ա՛յնքան անուշ:

Կը սիրէինք, կը պաշտէինք զիրար թէեւ անխօս ու լուռ: Մէրը դեռ մանուկ էր ու հոգիները բիւրեղ: Ամչկոտ էինք: Մաշող նայուածքներ կը փոխանակէինք լուկ: Իրարու սիրտ կը կարդայինք էջ առ էջ առանց խօսք մ'իսկ յայտնելու, այս էր սոսկալին, ու կը տառապէինք երկուքնիս ալ:

Դաշտի ծաղիկներ կը հաւաքէինք. Մերթ մեր բաղդը կը փորձէինք ապրիմ-մեռնիմները փետտելով, մերթ տժգունելով, մերթ կարմրելով:

Մէրը խենդ էր դաշտի վայրի ծաղիկներուն ու իր չրթները կարմիր՝ կակաչներուն պէս: Դեռ սէրը մանուկ էր, քնքուշ, ու կեանքը երագ:

Թեթեւօրէն մագերը շոյեցի ծառին տակ ու հրաբորբ բոցէ համբոյր մը դրոշմեցի շուրթերուն վրայ: Չա՛ր, ըսաւ, մագնիսացնող նայուածքով մը, ու ես, յանցաւորի մը պէս ակնարկնւրբս գետին խոնարհեցուցի:

Այսպէս սկսաւ մեր սիրոյ առաջին պատմութիւնը: Ու մենք ալ խօսեցանք ու խոստովանեցանք մեր սէրերն իրարու:

Անցան օրեր, գարուններ, այն մնաց նոյն առեղծուածք, նոյն հոգին, ու ես՝ գեռ փնտռողը մեր առաջին այդ սիրոյն...

Հիմալուայ պէս կը յիշեմ, գարնան օր մըն էր արեւոտ ու շէնշող, դեռ կեանքը երագ:

Երբ դաշտերը ծաղկին, ու ամէն անգամ որ տեսնեմ ապրիլ-մեռնիմներ ու կակաչներ, այդ օրերը կ'երագեմ:

Ախ, ճիշտ հիմակուայ պէս կը յիշեմ, դարնան օր մըն էր ա՛յնքան անուշ...

ՄԵՌԱՅ ՍԷՐ

(ՆՄԱՆՈՂԱԲԱՐ)

Սէրս մեռա՛ւ թիթեռնիկի մը պէս զոր դիւցուցեր, մեծցուցեր էի հոգւոյս աւիշով: Շատ հեղ արցունքներ քամեր էի աչքերս անոր համար: Ինք տուած էր դայն երազի անոյշ օր մը եւ հիմա ինք կը փշրէ գայն:

Սէրս մեռաւ թիթեռնիկի մը պէս օրհաս...:

Անոր աչքերը գիշերուայ պէս սև, լուռ ու խորունկ էին: Ան իր քնարը փշրեց սիրոյ ծովուն եզերքը, վշտի գիշեր մը, սիրտս խորտակելով:

Սէրս չիջաւ աստղի մը պէս ու երազներս թօշնեցան մահուան խորշակէն:

Ինք տուած էր, ինք փշրեց գայն:

Սէրս մեռաւ թիթեռնիկի մը պէս քնքոյշ ու չիջաւ աստղի մը պէս վճիռ:

Ես եմ յուզարկ, ես սգաւոր, ես եմ խենդ...:

ՎԵՐՁԻՆ ԳԻՇԵՐԸ

Վաղը պիտի մեկնի ան:

Վերջին գիշերն է: Նստած ենք հաստաբուն մայրիկն տալ: Լուռ է բնութիւնը. լուռ ենք եւ մենք:

— Հոգիս կը սարսի, կ'ըսէ ինծի, որքան խենդ էի ես... Երբ վաղը պիտի բաժնուինք եւ պիտի մոռնաս զիս: Ի՞նչ արժեց այսքան սիրելը...:

— Մոռնա՛լ, կը պատասխանեմ, չեմ ներեր քեզ այդ խօսքը, վարդագոյն յիշատակներ ունիմ քեզմէ, և ... կ'ուզեմ որ հոս մնաս, լաւ գիտես դուն, մեր երկինքը պայծառ է, աստղերը՝ վրձիտ լեռները՝ կանանչ, աղբերակները՝ զլգլուն և ծաղիկները վայրի են, ու ամէն շիւղ պատմութիւն մը ունի մեր հոգիներուն...:

Աչքերը արտասուքով կը լեցուին:

— Սակայն վաղը... վաղը ակամայ պիտի մեկնիմ... մենք պիտի բաժնուինք... կը պատասխանէ: Բայց մեր սէ՛րը... ի՞նչպէս սկսաւ, ու բռնաւ չեմ գիտեր ալ թէ ինչպէս պիտի վերջանայ: ...Ու դուն շինական ես, դուն չէն ես, հո-

գիդ գեռ աղայ: Ախ, մեր լեռները միշտ ձիւնոտ են, առուները պղտոր եւ երկինքը ամպոտ: Ես տխուր եմ մեր երկնքին պէս ու աչքերս լեցուն՝ մեր առուներուն: Վաղը առաւօտ... վաղը...:

Ան կուլայ:

Ես կուլամ:

Մենք կուլանք:

Կը սահի գիշերը անքուն...

*
* *

Կայարանն ենք: Զանգակը կը հնչուի. առաջին ազդարարութիւնն է: Տխրութեան ալիք մը կ'ողողէ հոգիս:

Վերջին պահն է, քանի մը ըսպէ յետոյ պիտի բաժնուինք: Խեղդուկ ձայնով հազիւ «մնաս բարով» մը կ'ըսենք իրարու փղձկելով: Սակայն դեռ բառեր կան:

Սուլիչը կը փշուի. շոգեկառքը կը շարժի յամբընթաց: Ճիգ մը ևս, թաշկինակի և գլխարկի շարժումներ...

Ակնթարթի մը մէջ կառաչարը կը կ'ըսուի ծառաստաններու մէջ ու ալ չերեւար.

Ո՛վ գիտէ, կը խորհիմ, քանիներ կան անոր մէջ հիմա որոնք իրենց սրտի հաշուեյարդարը կ'ընեն:

Զէ՞ որ քիչ առաջ իրարու քով էինք: Անցնող հովի մը պէս սուրաց ան: Ի՞նչ հակոտնեայ է աշխարհը եւ մէկ վայրկեանէն միւսը ի՞նչեր կը պատահին: Սակայն այս է կեանքը իր բոլոր գոյներով, իր բոլոր ստորոգելիներով: Կ'անցնին օրեր: Հազիւ քանի մը նամակ ու ալ չենք գրեր իրարու:

Սակայն լաւ գիտեմ, վերջին գիշերուայ այդ պատմութենէն անմոռաց յիշատակ մը դեռ դրոշմուած կը մնայ մեր երկուքին ալ սրտերուն վրայ:

Յ Ա Յ Գ Ա Յ Ի Ն

I

Ես քու խենդն եմ, իջի՛ր, գիշե՛ր, թող լուսութիւնը իջնէ ու աղմկայոյզ ցերեկի յաջորդէ խաղաղութիւնը սիրաւէտ: Թող աստղերը պսպղուն իրենց դիւթիչ լոյսը ծորեն հմայագեղ հորիզոնէն ասմազուն ու հոգւոյս բացուի ցայգատօնը սրխալի:

Սակայն որչափ մեծ են յոյգերդ գիշե՛ր, ո՛րչափ կը ճգնիս երկնելու համար այն հուրէ գունդը կարմիր — սպեղանին դալուկ հոգիներու: Քու ծոցիդ մէջ կը պարփակես յոյսեր անհուն ու շռայլ օժտելու զանոնք երկնած լոյսովդ խանդակաթ: Քեզ կը տենչամ, կը փարիմ քու հաշիշովդ գինով...: Սակայն ի՞նչ առեղծուած ես գիշե՛ր...: Երբ դուն իջնաս զըթառառ. իմ երազներուն դրախտ աշխարհը կը բացուի համակ ու յոյսերս կը ծրլին:

Ես քու խենդն եմ, սակայն ի՞նչ առեղծուած ես, գիշե՛ր...:

* * *

Եկո՛ւր, եկո՛ւր, աղուո՛ր աղջիկ գիշերի, ո՛վ
դու մուսաս, դի՛ր գլուխդ ծունգերուս որ շուր-
թերուդ բոյրը ծծեմ, եւ սիրասուն խոպուպները
մագերուդ իմ մատներուս շոյանքներուն տակ
թարմանան ու երկարին:

Գիշերը կը տարաժամի: Սակայն գիտեմ դուն
իմա ես, ու ես՝ քուկդ: Ես քու կրանիդ կամքիդ գե-
րին եմ ու գուրգուրոտ դարպասիդ: Մի՛ կաշկան-
դեր, արձակէ՛ զիս, թող հոգիս պահ մը իր երա-
նաւէտ անդորրը գտնէ:

II

Կամաց կամաց թխագոյն գիշերը կ'իջնէ:
Մինակ ու լուռ մտիկ կ'ընեմ ծովու սիրայոյզ
կոչումին որ անեղասուր ալիքներովը կը տար-
տոնէ ափունքի աւազն ու խճաքարերը: Հորիզոնը
արեւելքէն կը շառագունի. երկունքի մէջ է: Կը
ցաթի լուսինը շիկնած: Ծովը կը խաղաղի, և
մութին մէջ, ջուրին երեսը տատանող նաւակ-
ները կ'արծաթագոծուին: Անըջային է պահը:

Նաւակ մը իր կտաւին երկար ստուերը ջու-
րին վրայ տարածած կը յառաջանայ դէպի բա-
ցերը: Պարմանինքը և պարմանուհիներ ցայգային
սիրերդ մըն է որ կ'երգեն մեկնոյշ:

Տառապող ծով մըն է հոգիս ալեկոծ: Կոտ-
րած է առագաստը սիրոյս նաւակին:

...Իբրեւ թէ մօտս եղած ըլլաս: Մրափի մէջ
երազ մըն է: Ինչո՞ւ ուշացար, — Սակայն լաւ
գիտեմ, վստահ եմ թէ պիտի գաս: — Սպասեմ
մինչեւ կէս գիշեր, մինչեւ որ մարդիկ նիւնեն
Մորփիոսի գիրկը այնպէս չէ...

Դժուար է ամբողջ գիշերը անքուն անցնել...

III

Կախարդ գիշերը խաւարակուռ և մռայլած
դա՛րձեալ կը հեղեղուի ցաւակոծ հոգիիս վրայ:

Ո՛չ լուսինը և ո՛չ աստղեր կ'երեւին, և ո՛չ
ալ ծովուն սիրատապ մրմունջը կը լսուի: Գիշե-
րը իր միսթիքականութեան մէջ կ'օրրէ զիս գե-
փեւունքու համբոյրով:

Անցեալի գողարիկ յուշերով է որ կ'ապրիմ:
Հոգիս կը տառապի քեզ համար ու քեզ փնտոս-
լով, քեզ՝ որ սիրոյ հոսքը դրիր սրտիս մէջ, տար-
փանոյշ ու մաքուր սէրը հրդեհեցիր հոգիէս ներս
ու խոհականութեանս մէջ լացուցիւր զիս սպա-
սումով մը զաղտնի:

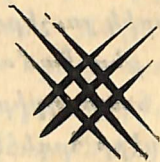
Կեանքն այսպէս է ուր որ ըլլաս հոգի՛ս,
ցերեկն ու գիշեր. աստղերն ու լուսին, արեւն
ամէն տեղ միևնոյնն է, ունայնը ունայն...

* * *

Անգամ մ'ալ աչքերս կ'ուղղեմ երկինքին
լուսնակը տեսնելու պատրանքով, իմ վերքերուս
սպեղանին, որ դուն տուիր ինծի օր մը, ու չի-
կայ նա:

Սակայն գիտեմ, պիտի յիշես զիս, պիտի
վերադառնաս օր մը աղքատիկ խցիկիս դուռը
բաղխելու, գղջման արտասուքը պիտի գլորի ա-
չերէդ վար, պիտի գթամ քեզ, պիտի բանամ հո-
գիս հրճուանքով եթէ երազներս տակաւին սա-
ռած չըլլան:

Պիտի յիշեմ քեզ, պիտի չի մոռնամ, մինչև
հասնիս հոգիիդ հանգրուանը միսթիք....

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐ

Ահա՛ բոլորը ինչ որ դու տուիր ինծի, հա-
ւաքեցի զանոնք մի առ մի ու այս էջերով քեզ
կը ղրկեմ: Շատ քիչ անգամ ժպիտ պիտի գտնես
հոն, աւելի արցունք որովհետև ամէն բանէ շատ
տառապիլ սորվեցուցիր ինծի:

Դիշերէն, լուսինէն, դաշտէն ու ծաղիկէն
սկսայ: Դա՛շտը, շատ խօսուն է ան դարնան, ու
րուն կանաչումով հոգիդ պիտի հրճուի: Զեփիւ-
ռը ծաղիկներու բուբումները պիտի բերէ քեզ ու
գաղտնիքներ փսփսայ ականջիդ. Հապա գիշե՛րնե-
րը, նամանաւանդ մայր սմուտէն վերջ երբ լուսի-
նը բարձրանայ հորիզոնին վրայ, և կամ խաւա-
րը ողողէ անջրպետը ի՞նչ յիշատակներ պիտի ար-
թըննան, ի՞նչ երազներ թեւ պիտի առնեն մտքիդ
մէջ, եթէ ըմբռնելու, զանոնք հասնալու կարո-
ղութիւնն ունենաս սակայն, որովհետև բնութեան
մէջ ամէն բան աստուածութիւն մըն է:

Լուսինը բարեկամ եղած է միշտ տառապող
հոգիներու:

Յիշէ՛ զիս, երբ անոր ճառագայթները լու-
սամուտէդ ներս սողոսկին, և դէմքիդ վրայ ի-
րենց արծաթը սփռեն, որովհետև իմ հոգիս ա-

նոնց մէջն է: Երբ ծառերու սօսաւիւնը, տերեւներու խարշափն ի՛նչ իմանաս, լա՛ւ հասկցիր որ իմ ձայնս կայ անոնց մէջ զոր քեզ կը խօսի մըտերիմ տենչով մը...: Ծովու գոչումը, աղբիւրներու գլգիլը, թռչուններու զեղգեղը դեռ շատ բաներ պիտի յիշեցնեն քեզ: Յիշատակներ անուշ, յիշատակներ տխուր, յիշատակներ դառն ու մըտերիմ...

Այս բոլորէն յետոյ սակայն եթէ օր մը զըզջառ եւ փորձես վերադառնալ ի՛նչ պիտի գտնես — ոչ ի՛նչ —, գուցէ քնարը լոկ հէգ պուէտիս քու տուած լարերովդ:

Ոչ ի՛նչ կը մնայ կեանքէն, — կեանքը ոչ ի՛նչ է արդէն, երգիծանք ու զաւեշտ — բացի յիշատակի հետքէ մը զուարթ կամ տխուր: Այս է պատմութիւնն ալ արդէն կեանքին:

Ահա՛ բոլորը ինչ որ դու տուիր ինծի, հաւաքեցի զանոնք մի առ մի ու քեզ կը զրկեմ ամբողջ հարստութեանս հետ միասին — բոյլ հըրճըւանքով ափ մ'արցունք...:

Յ Ա Ն Կ

	էջ
Վերջալուսային	7
Պատահանէն նայող աղջկան	8
Քեզ տեսնել կ'ուզեմ	9
Մերք	10
Հրաւեր գիշերուայ	11
Համբոյրները	12
Նայուածքները	13
Թողեր եւ կ'երթաս	13
Սիրոյ նամբան	14
Սիրս	15
Գիտէի արդէն	16
Սպասում	17
Այս գիշեր	18
Վշտի քոյ մը	20
Ամէն անգամ որ	21
Կեանքը	22
Փնտում	23
Վերյիւում	25
Դրանքդ շէմքին	26
Լուսնծագին	27
Մայիսի վարդեր	28

Նամակը	29
Ծառերուն սակ	30
Հարցում	31
Զղջում	32
Երազներուս	34
Յոյսին	36
Երբ վերադառնաս	37
Հաւատք	38
Մի՛ գար	39
Պզտիկ աղջկան մը	40
Գրեք էր ինձի	41
Ամէն զարունի	43
Դուռ դրացի ենք հիմա	44
Մրափիս մէջ	46
Ալ մի կենար համբուս մէջ	47
Գիշերային փսիսումներ	48
Ալպիմա	50
Յուշեր	52
Խորհրդաւոր ծաղիկները	54
Ժամադրութիւն	55
Աղերս գիշերուայ	56
Դարձեալ գիշեր է	57
Վաղը	57

Սիրային բաղձանքներ	58
Առ աշուն	60
Իբր թէ Բու մագերդ ըլլային անոնք	61
Դարնան վերջիւում	62
Առանց քեզ	63
Զղջումը	64
Կարօս	65
Քեզ համար	66
Թե ինչպէս սկսաւ	66
Մեռած սէր	68
Վերջին գիշերը	69
Յայգային	71
Վերջին խօսքեր	75

* *
*

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0340667

35229

284

ԳԻՆ 7 ՊՂՏ. ԴՀԿ.